

Småorter; arealer, befolkning 2015

MI0811

I denna beskrivning redovisas först allmänna uppgifter om undersökningen samt dess syfte och historik. Därefter redovisas undersökningens innehåll och tillförlitlighet samt hur den genomförs och hur man kan ta del av resultaten. Genom att klicka på en rubrik i innehållsförteckningen kommer man direkt till aktuellt avsnitt.

Innehållsförteckning

A	Allmänna uppgifter	3
A.1	Ämnesområde.....	3
A.2	Statistikområde.....	3
A.3	SOS-klassificering.....	3
A.4	Statistikansvarig.....	3
A.5	Statistikproducent	3
A.6	Uppgiftsskyldighet.....	3
A.7	Sekretess och regler för behandling av personuppgifter.....	3
A.8	Gallringsföreskrifter	4
A.9	EU-reglering	4
A.10	Syfte och historik.....	4
	Metod från 2015	4
A.11	Statistikanvändning.....	5
A.12	Uppläggning och genomförande.....	5
A.13	Internationell rapportering	6
A.14	Planerade förändringar i kommande undersökningar.....	6
B	Kvalitetsdeklaration	7
B.0	Inledning.....	7
B.1	Innehåll.....	7
1.1	Statistiska målstorheter.....	7
1.1.1	Objekt och population	7
1.1.2	Variabler.....	8
1.1.3	Statistiska mått.....	8
1.1.4	Redovisningsgrupper	8
1.1.5	Referenstider	8
1.2.	Fullständighet.....	8
B.2	Tillförlitlighet.....	8
2.1	Tillförlitlighet totalt	8
2.2	Osäkerhetskällor	8
2.2.1	Urval	9
2.2.2	Ramtäckning	9
2.2.3	Mätning	9
2.2.4	Svarsbortfall.....	9
2.2.5	Bearbetning	9
2.2.6	Modellantaganden	9

2.3	Redovisning av osäkerhetsmått	9
<i>B.3</i>	<i>Aktualitet</i>	<i>10</i>
3.1	Frekvens	10
3.2	Framställningstid	10
3.3	Punktlighet	10
<i>B.4</i>	<i>Jämförbarhet och sam användbarhet</i>	<i>10</i>
4.1	Jämförbarhet över tiden.....	10
4.2	Jämförbarhet mellan grupper	10
4.3	Sam användbarhet med annan statistik.....	10
<i>B.5</i>	<i>Tillgänglighet och förståelighet</i>	<i>11</i>
5.1	Spridningsformer	11
5.2	Presentation.....	11
5.3	Dokumentation.....	11
5.4	Tillgång till primärmaterial	11
5.5	Upplysningstjänster	11

A Allmänna uppgifter

A.1 Ämnesområde

Ämnesområde: Miljö, Befolkning

A.2 Statistikområde

Statistikområde: Markanvändning, Befolkningens sammansättning

A.3 SOS-klassificering

Tillhör (SOS) Ja

För undersökningar som ingår i Sveriges officiella statistik gäller särskilda regler när det gäller kvalitet och tillgänglighet, se Förordningen om den officiella statistiken (2001:100).

A.4 Statistikansvarig

Myndighet/organisation: Statistiska centralbyrån, RM/MN
Postadress: Box 24 300, 104 51 Stockholm
Besöksadress: Karlavägen 100, Stockholm
Kontaktperson: Karin Hedeklint
Telefon: 010-479 45 14
Telefax:
E-post: mark.vatten.gis@scb.se

A.5 Statistikproducent

Myndighet/organisation: Statistiska centralbyrån, RM/MN
Postadress: Box 24 300, 104 51 Stockholm
Besöksadress: Karlavägen 100, Stockholm
Kontaktperson: Karin Hedeklint
Telefon: 010-479 45 14
Telefax:
E-post: mark.vatten.gis@scb.se

A.6 Uppgiftsskyldighet

Uppgiftsskyldighet föreligger inte enligt lagen om den officiella statistiken (SFS 2001: 99).

A.7 Sekretess och regler för behandling av personuppgifter

I myndigheternas särskilda verksamhet för framställning av statistik gäller sekretess enligt 24 kap. 8 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Vid automatiserad behandling av personuppgifter gäller reglerna i personuppgiftslagen (1998:204). På statistikområdet finns dessutom särskilda regler för personuppgiftsbehandling i lagen (2001:99) och förordningen (2001:100) om den officiella statistiken.

I den här undersökningen används uppgifter om totalt antal folkbokförda per fastighet. De uppgifter som redovisas i statistiken anses inte medföra skada. Någon justering av sekretesskäl har därför inte behövt göras.

A.8 Gallringsföreskrifter

Ingen direktinsamling av data görs till denna undersökning. Statistiken bygger primärt på register. Gallring av uppgifter är därför inte aktuellt för SCBs del.

A.9 EU-reglering

Statistiken är inte EU-reglerad.

A.10 Syfte och historik

Statistiken syftar till att beskriva sammanhängande områden med en befolkning på 50-199 personer. Tillsammans med statistik över tätorter beskriver SCB befolkningens utbredning mellan tät- och glesbebyggda områden. Det ger en mer precis angivelse av var befolkningen bor, jämfört med statistik på kommun-nivå. Inom området markanvändning är statistiken och gränserna ett sätt att klassificera marken utifrån funktion och innehåll. Ursprungligen var tätortsstatistiken en del av SCBs folkräkning.

Arbetet inleds med att områdenas gränser ritas ut på en digital karta, med hjälp av information om bl.a. byggnader, befolkning, arbetsställen och infrastruktur. Småortsavgränsningen gör det möjligt att producera olika typer av statistik kopplat till tät- och glesbebyggda områden i Sverige. Som officiell statistik publicerar SCB uppgifter om befolkning och arealer.

Undersökningen har gjorts vart femte år sedan 1990, som ett komplement till SCBs avgränsning av tätorter. Definitionen har tagits fram av SCBs arbetsgrupp för markanvändningsstatistik.

Metod från 2015

Fram till arbetet med 2015 års tätorter dominerade de manuella momenten arbetet. Men inför arbetet med 2015 års gränser hade SCB tillgång till teknik och data som gjorde det möjligt att förändra och effektivisera metoderna på ett kvalitetssäkert sätt. Det var framförallt ökad tillgång till registerdata, via myndighetssamarbetet Geodatasamverkan¹, som möjliggjorde en ökad automatisering av arbetet. Flera tester av nya metoder gjordes, vilka ledde fram till den metod som nu är gällande. Se rapporten *Översyn av metod och definition för SCBs avgränsningar av koncentrerad bebyggelse*, som finns tillgänglig på www.scb.se/MI0810.

Metodförändringen, med övervägande automatiska bearbetningar, har inneburit att gränserna för flertalet småorter har förändrats, samt att antalet småorter har ökat.

---

¹ Avtal för bättre tillgång till geodata mellan myndigheter och organisationer. www.geodata.se

Småorter definieras dock på samma sätt som tidigare, med ett undantag. Det hänger samman med att SCBs tätorter nu tillåts innehålla mer än 50 procent fritidshus. De tätorter som hade en hög andel fritidshus klassades tidigare som småorter, trots att deras befolkning kunde vara större än 200 personer. Från och med 2015 års statistik har ingen småort mer än 199 invånare.

A.11 Statistikanvändning

Användningen av statistik och gränser är bred. Det används i olika typer av planering på regional nivå, samt vid analyser av bebyggelseutvecklingen i Sverige. Exempel på användare är kommuner, regioner och Boverket. Småorter har även använts på småskaliga kartor som komplement till tätorter.

A.12 Uppläggning och genomförande

Underlaget till statistiken är gränser runt Sveriges småorter. En småort definieras kortfattat som samlad bebyggelse med 50-199 invånare. Koncentrerad bebyggelse med mer än 199 invånare klassas som tätorter av SCB.

Gränserna görs av SCB, med hjälp av data från följande register:

- Registret över totalbefolkningen 2015-12-31, samkört med koordinatsatt fastighetsregister 2016-01-01.
- Registret över totalbefolkningen 2015-12-31, samkört med koordinatsatta lägenheter 2015-12-31 och byggnader från fastighetskartan 2015-12-31.
- Lantmäteriets Fastighetskarta 2016-01-01. Uppgifter om byggnader, fastighetsytor, markanvändning, vatten etc. har använts.

Definitionen av småorter följer tätortsdefinitionens första steg. Småorten innehåller då endast kärnan av byggnader, där avståndet är max 150 meter mellan huskropparna. Metoden innebär i korthet att byggnadskroppar och fastighetspolygoner buffras för att bilda områdesgränser. Samtliga områden skapas på nytt vid varje omgång, utifrån registerdata för aktuellt år.

Företeelser för allmännyttiga ändamål, som är tydligt utmärkta i registerdata, tillåts knyta ihop delar och ingå i småortens ytterkanter. Det gäller bland annat idrottsplatser, begravningsplatser och industrimark.

För att fånga endast koncentrerad bebyggelse, måste småorten bestå av minst 5 byggnader, exklusive komplementbyggnader.

Ingen gräns sätts för hur stor andel fritidshus småorten får innehålla. Småorter tillåts också överlappa SCBs områdesgränser för fritidshusområden.

En manuell granskning av alla gränser görs, i syfte att hitta eventuella fel i den automatiska bearbetningen. I granskningen har framförallt WMS-tjänster med ortofoton och topografisk karta från Lantmäteriet använts.

Manuella justeringar tillåts i regel inte, men har krävts i ett fåtal fall, när den automatiska bearbetningen inte har varit tillräcklig.

En viss osäkerhet finns för småorter som bildas där bebyggelsen är belägen på en fastighetsyta som sträcker sig långt utanför småortens gränser. Eftersom underlaget till småorternas gränser är befolkning redovisad på fastighetskoordinat finns en risk att all befolkning som är utspridd på en stor fastighet registreras på endast en koordinat, som småorten bildas runt. För att minska risken för att småorter bildas på felaktig grund har SCB rensat bort de småorter som enligt lägenhetsregistret har en befolkning på färre än 10 personer.

I alla tabeller redovisas endast landarealer. Landarealen beräknades som totalareal minus vattenareal. Vid beräkningen av vattenarealer användes en Lantmäteriets fastighetskarta i skala 1:10 000. Alla arealer har beräknats i SWREF99 TM, sfärisk metod.

A.13 Internationell rapportering

Statistiken rapporteras inte internationellt.

A.14 Planerade förändringar i kommande undersökningar

Inför nästa produktion av småorter avser SCB att ytterligare utveckla och förfinas den automatiserade metoden, som beskrivs i avsnitt A.12. Bland annat görs anpassningar för eventuella nya geodata som kan användas i arbetet.

B Kvalitetsdeklaration

SCB deklarerar kvaliteten i sina undersökningar enligt ett kvalitetsbegrepp som består av fem huvudkomponenter:

- (1) **Innehåll**, som framför allt gäller statistikens målstorheter.
- (2) **Tillförlitlighet**, som avser osäkerhetskällor och hur dessa påverkar statistiken.
- (3) **Aktualitet**, som omfattar tidsaspekter som spelar roll för hur väl statistiken beskriver nuläget.
- (4) **Jämförbarhet och sammanvändbarhet**, som avser möjligheter till jämförelser, över tiden och mellan grupper, samt till att använda statistiken tillsammans med annan statistik.
- (5) **Tillgänglighet och förståelighet**, som avser statistikens fysiska tillgänglighet och dess förståelighet.

B.0 Inledning

Föreliggande kvalitetsdeklaration gäller statistiken med referenstidpunkt 2015-12-31.

Statistiken avser att redovisa fakta om småorter, avseende deras antal, befolkning, landareal och befolkningstäthet. Statistiken samredovisas med statistik över tätorter och fritidshusområden. Siffror över befolkning och arealer utanför tätort och småort ingår också.

Från och med 2015 års statistik redovisas inte beteckningen (namn) per småort. Anledningen är att endast Lantmäteriets ortnamnsmyndighet har laglig rätt att sätta officiella namn på områden. Deras uppfattning av hur en småort ska definieras skiljer sig åt från SCBs definition. SCB ringar in tät bebyggelse med register som källa, medan ortnamnsmyndigheten även tar hänsyn till bland annat historiska värden för att bedöma en Orts utbredning. Det har därför uppstått en skillnad mellan SCBs beteckningar av småorter och de ortnamn som sätts av Lantmäteriet. I samråd med Lantmäteriet har SCB därför valt att helt ta bort områdenas beteckningar. Istället hänvisas användaren till en numerisk kod som är unik för varje område.

B.1 Innehåll

1.1 Statistiska målstorheter

Statistiken avser att belysa följande målstorheter/parametrar:

- Antal småorter
- Folkmängd
- Landareal
- [Befolkningstäthet](#)
- [Andel fritidshus](#)
- Yta som överlappas av fritidshusområde

1.1.1 Objekt och population

Undersökningen avser samtliga bebyggelsekluster som 2015-12-31 uppfyller de krav som ställs i SCBs småortsdefinition. Småorterna är –3 135 till antalet.

1.1.2 Variabler

- Antal småorter
- Antal folkbokförda i och utanför småort
- Landareal
- ~~Antal invånare per kvadratkilometer~~
- ~~Andel fritidshus~~
- Andel yta som överlappar fritidshusområde

1.1.3 Statistiska mått

Antal, hektar, andel i procent.

1.1.4 Redovisningsgrupper

Resultatet redovisas per småort, riket, län och kommun.

1.1.5 Referensår

Statistiken redovisas i en tidsserie från 1990. Redovisningen har skett vart femte år.

1.2. Fullständighet

Statistiken anses fullständig inom ramen för gällande definition av småorter.

B.2 Tillförlitlighet

2.1 Tillförlitlighet totalt

Tillförlitligheten totalt bedöms vara god. Registren som ligger till grund för statistiken är aktuella och väl dokumenterade.

2.2 Osäkerhetskällor

Småortsgränserna är gjorda med en noggrannhet som uppfyller kraven för kartor i skala 1:10 000.

Koordinater används för att ta fram de fastigheter och byggnader som småortsgränserna byggs upp kring. SCB använder en mediankoordinat för byggnader på fastigheten. En viss osäkerhet finns för småorter som bildas där bebyggelsen är belägen på en fastighetsyta som sträcker sig långt utanför småortens gränser. Eftersom underlaget till småorternas gränser är befolkning redovisad på fastighetskoordinat finns en risk att all befolkning som är utspridd på en stor fastighet registreras på endast en koordinat, som småorten bildas runt. För att minska risken för att småorter bildas på felaktig grund har SCB rensat bort de småorter som enligt lägenhetsregistret har en befolkning på färre än 10 personer.

De mindre bebyggelsegrupper som Lantmäteriet redovisar i grundläggande geodata och på allmänna kartor kan ibland skilja sig åt från SCB:s gränser för koncentrerad bebyggelse. Underlaget från SCB avser att vara underlag för statistik, medan syftet med Lantmäteriets data är att utgöra underlag till kartor i olika skalor.

I en Excelfil på www.scb.se/MI0810 redovisas de småorter som delas av

kommungräns. Det avser de småorter där minst 3 personer bor i en annan kommun eller ytan i den andra kommunen är minst 1 hektar. Enklaver i annan kommun ingår inte.

2.2.1 *Urval*

Statistiken bygger på ett totalregister över småorter enligt SCBs definition. Uppgifter om befolkningen hämtas från ett totalregister. Urval görs därför inte.

2.2.2 *Ramtäckning*

Uppgifter om befolkning bygger på RTB, dvs. registret över totalbefolkningen. Det innehåller uppgifter om folkbokförda personer per fastighet.

2.2.3 *Mätning*

Underlaget till statistiken är gränser runt Sveriges småorter. De görs av SCB, med hjälp av data från följande register:

- Registret över totalbefolkningen 2015-12-31, samkört med koordinatsatt fastighetsregister 2016-01-01,
- Lantmäteriets Fastighetskarta 2016-01-01. Uppgifter om byggnader, fastighetsytor, markanvändning, vatten etc. har använts.

Vid produktion av statistik har följande koordinatsatta register använts:

- Småorter 2015,
- Tätorter 2015,
- Fritidshusområden 2015,
- Registret över totalbefolkningen 2015-12-31, samkört med Koordinatsatt fastighetsregister 2016-01-01,
- Byggnadsregistret 2015-12-31, med uppgifter om byggnadstyper,
- Lantmäteriets Fastighetskarta 2016-01-01. Uppgifter om gränser för län och kommuner.

De mätfel som förekommer redovisas i avsnitt 2.2. Osäkerhetskällor.

2.2.4 *Svarsbortfall*

Statistiken bygger på uppgifter från totalregister. Svartsbortfall saknas därför i denna undersökning.

2.2.5 *Bearbetning*

Alla bearbetningar görs av SCB. De bygger huvudsakligen på register som har upprättats av Skatteverket och Lantmäteriet, för att sedan bearbetas av SCB till sin slutliga form.

2.2.6 *Modellantaganden*

Inga modellantaganden görs vid beräkning av statistik.

2.3 **Redovisning av osäkerhetsmått**

– Ingen redovisning av osäkerhetsmått görs. De osäkerhetskällor som finns redovisas i avsnitt 2.2. Osäkerhetskällor.

B.3 Aktualitet

Statistiken avser referenstidpunkten 2015-12-31. Nästa uppdatering av småortsgränser och statistik görs under 2019. Data kommer då ha referenstidpunkt 2018-12-31.

3.1 Frekvens

Fram till 2015 års småorter har statistiken uppdaterats vart femte år. Under perioden 2015-2020 testas SCB att uppdatera gränser och statistik för småorter vart tredje år. Under 2020 görs en utvärdering av den nya uppdateringsfrekvensen.

3.2 Framställningstid

Produktionen av 2015 års småortsgränser har föregåtts av en metodstudie där även gränser och statistik för tätorter, fritidshusområden och arbetsplatsområden omfattades. Nedlagd tid på metodstudien var sammanlagt 7,5 personmånader. Produktionen av 2015 års statistik för småorter har omfattat cirka 1,5 personmånader.

3.3 Punktlighet

Den planerade tidpunkten för 2015 års statistik var ursprungligen den 25 november 2016. Under produktionens gång flyttades den till den 19 december 2016, då statistiken publicerades.

B.4 Jämförbarhet och sammanvändbarhet

4.1 Jämförbarhet över tiden

De register och geodata som ligger till underlag för statistiken förbättras och utökas kontinuerligt. Det leder till att statistiken kan skilja sig en del över åren både beroende på faktiska skillnader i småortsstruktur och på kvalitetsförbättringar i underlaget. Metoden för framtagning av småortsgränser har utvecklats kontinuerligt, vilket också påverkar statistiken.

Jämförbarheten mellan småortsavgränsningarna 1990 och 1995 är begränsad, på grund av stora förbättringar i dataunderlag och metod för bearbetning mellan åren. Statistik mellan åren 1995-2010 har gjorts med i princip samma metod och går därför bra att jämföra.

De förändringar som har gjorts av metod och definition av 2015 års småorter påverkar småorternas utbredning och därmed även statistiken över befolkning och arealer. Det blir ett brott i tidsserierna, eftersom 2010 års småorter och statistik är beräknade utifrån äldre definition och metoder.

4.2 Jämförbarhet mellan grupper

Jämförbar statistik har inte publicerats i de andra nordiska länderna.

4.3 Sammanvändbarhet med annan statistik

Småorter överlappar inte tätorter, men de kan överlappa både fritidshusområden och arbetsplatsområden utanför tätorter. Statistiken över småorter används därför med fördel i kombination med SCBs statistik över andra bebyggelsekoncentrationer.

B.5 Tillgänglighet och förståelighet

5.1 Spridningsformer

Resultaten från undersökningarna har tidigare presenterats i Statistiska Meddelanden serie MI 38. Från och med 2015 års statistik publiceras inte längre det statistiska meddelandet. I stället avser SCB att ta fram en sammanfattande rapport, med analys av samtliga områdesavgränsningar. Publicering av den är planerad till 2018, när samtliga delar av statistiken är klara.

Resultatet är inlagt i Statistikdatabasen på SCB, tillgängligt på SCB:s webbplats: www.scb.se. I samband med offentliggörandet av statistiken publiceras en statistiknyhet, även den på SCB:s webbplats.

Resultaten i sammandrag har presenterats i SCB-publikationen Markanvändningen i Sverige.

5.2 Presentation

I statistiknyhet och i kommande sammanfattande rapport finns diagram, tabeller, kartor och beskrivande text.

5.3 Dokumentation

I detta dokument, Beskrivning av statistiken, beskrivs kvaliteten hos den redovisade statistiken. Framtagningen av statistiken och statistikregistret beskrivs i Statistikens framtagning. Detaljerat innehållet i statistiken beskrivs i SCB:s mikrodatabaser. Dokumentationerna finns på SCB:s webbplats, www.scb.se/MI0811.

Ytterligare dokumentation efterfrågas hos producenterna.

5.4 Tillgång till primärmaterial

Geodata med småortsgränser levereras i MapInfo Tab- eller Esri shape-format, via www.scb.se.

5.5 Upplysningstjänster

Ytterligare uppgifter kan erhållas genom producenten. Kontaktperson är Karin Hedeklint, tfn 010 479 45 14, e-post mark.vatten.gis@scb.se.